

УДК 377.8:378.1

Д. В. Горобець,
асистент

(Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка)

ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ СТРАТЕГІЧНИХ ОРІЄНТИРІВ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ

У статті окреслено місію та основні завдання управління розвитком сучасного педагогічного коледжу. Виявлено основні засади функціонування та розвитку вищих навчальних закладів, які залежать від стратегічних напрямків, які визначають сучасний стан освіти в державі та світі. Розглядаються основні вимоги до формулювання місії та завдань управління розвитком педагогічного коледжу.

Сучасні зміни соціально-економічних умов у суспільстві безпосередньо впливають на зміни в системі освіти. Так у результаті реформування вітчизняної системи освіти, яке було спрямоване на перехід до ступеневої підготовки фахівців, інтеграцію вітчизняної освіти в міжнародне науково-освітнє співробітництво, оновлення змісту вищої освіти, запровадження ефективних педагогічних технологій, ефективне використання наукового потенціалу вищої школи – були створені педагогічні коледжі як навчальні заклади нового типу.

На сьогодні наукові джерела не дають необхідних відповідей, яким повинен бути педагогічний коледж, на що він має бути спрямованим, яким чином управляти його розвитком. Саме тому актуальною є проблема визначення основних стратегічних орієнтирів розвитку педагогічного коледжу.

Аналіз сучасних наукових досліджень показав, що поява коледжів у нашій державі є позитивним явищем, яке відображає тенденцію до подальшої інтернаціоналізації вищої освіти в європейських країнах і свідчить про намагання будувати вищу освіту України за європейськими зразками. На таких позиціях будують свої погляди В. П. Козуб, Н. В. Житнік, В. М. Хайруліна, М. В. Кондрух та інші.

Так, В. М. Хайруліна розглядає визначення мети роботи колективу українського коледжу як одну із дій управління школою нового типу. М. В. Кондрух наголошує на тому, що ефективність управління розвитком професійно-педагогічного коледжу залежить від розробки і реалізації програми розвитку навчального закладу. Н. В. Житнік, розглядаючи організаційно-педагогічні умови підготовки бакалаврів у коледжі приватної форми власності, доводить необхідність розробки концепції діяльності коледжу.

Слід відмітити, що у вітчизняній теорії і практиці не накопичено достатнього досвіду щодо організації діяльності педагогічних коледжів. Саме тому, **метою** даної статті є визначення місії та основних завдань як стратегічних орієнтирів управління розвитком сучасного педагогічного коледжу. Експериментальною базою даного дослідження виступав Стахановський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.

Одним із основних етапів стратегічного планування діяльності навчального закладу є визначення його місії.

У широкому розумінні місія – це філософія і призначення, смисл існування будь-якої організації. У вузькому розумінні місія – це твердження, яке розкриває смисл існування організації, в якому проявляється різниця даної організації від подібних до неї.

Найбільш розгорнуте визначення місії дає О. С. Виханський: "У разі широкого розуміння місія розглядається як константа філософії і призначення, смисл існування організації" [1: 45]. Об'ємним за розумінням є визначення місії школи О. І. Мармазоу: "Місія є засобом самовизначення і самовираження колективу школи" [2: 66].

До факторів, які визначають місію педагогічного коледжу, на нашу думку, необхідно віднести: наявність ресурсів (людських та матеріально-технічних) для досягнення намічених цілей; специфічні особливості роботи навчального закладу; стан зовнішнього середовища по відношенню до педагогічного коледжу; стиль поведінки та діяльності педагогів; історичні особливості навчального закладу.

Основою на дослідженнях В. Баранчєєва [3], пропонуємо наступну послідовність формулювання місії педагогічного коледжу, яка дозволяє максимально повно відобразити специфіку педагогічного коледжу та його діяльності в прогнозованих умовах зовнішнього середовища:

- місія-призначення – вузьке, але конкретне розуміння і визначення виду діяльності, характеру освітніх послуг і кола їх споживачів; перше уявлення про смисл існування коледжу;
- місія-орієнтація – широке розгорнуте уявлення про систему цінностей, яких дотримується колектив педагогічного коледжу (керівництво, викладачі, студенти, обслуговуючий персонал);

– місія-політика – концентрація головних цілей і більш чітке уявлення про поведінку педагогічного коледжу у найближчий період і на перспективу, тобто "бачення" майбутнього стану коледжу.

Місія розробляється і відповідно підтримується всіма учасниками освітньої установки. У зв'язку з цим, з метою визначення місії Стахановського педагогічного коледжу, викладачам, керівництву, студентам III-V курсів, батькам було запропоновано відповісти на запитання: "Яким Ви бачите педагогічний коледж, його основне призначення?"; "Щоб Ви хотіли змінити і як цього досягти?"; "Хто ми, що ми робимо і куди прямуємо?"; "Чи співвідносяться Ваші ідеї з провідними тенденціями розвитку освіти?"; "Чи є у наявності внутрішні та зовнішні умови для здійснення провідних ідей розвитку коледжу? Визначте їх."; "Яка ступінь позитивних змін, запропонованих Вами? У чому буде виражатися ефект змін?"; "У які терміни можуть бути реалізовані запропоновані зміни?"

Аналіз відповідей дозволив чітко уявити собі характер діяльності педагогічного коледжу на сьогоднішній день і в майбутньому, а також продумати можливі перспективи на 5-10 років вперед, тобто визначити курс, який повинна взяти навчальна установа і допоможе виробити індивідуальність педагогічного коледжу.

У результаті проведеної роботи була визначена наступна місія Стахановського педагогічного коледжу: вплив на суспільство через духовно-інтелектуальний розвиток особистості педагога в процесі творчого становлення в контексті інноваційних технологій.

Основні вимоги до формування місії педагогічного коледжу містилися в доборі простих і зрозумілих термінів, які б забезпечували одноваріантне тлумачення. Але при цьому не повинен бути утиснений творчий розвиток навчального закладу.

Формулювання місії дало можливість:

- ідентифікувати педагогічний коледж до суб'єктів зовнішнього середовища;
- самому педагогічному коледжу визначити свій імідж;
- спрямовувати інтереси співробітників коледжу до наміченої мети;
- вимагати регулювання факторів управління коледжем;
- допомогти поглянути на діяльність педагогічного коледжу зі сторони;
- установити загальну культуру педагогічного коледжу;
- приймати найбільш важливі рішення всім колективом.

Місія педагогічного коледжу, як і будь-якого закладу освіти конкретизується системою цілей. Терміни "ціль", "мета" широко застосовуються в управлінській та педагогічній літературі. Що ж це таке "цілі", і як вони можуть бути визначені?

О. С. Виханський визначає цілі як конкретні стани окремих характеристик організації, досягнення яких є для неї бажаним і на досягнення яких спрямована її діяльність [1: 159].

М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі вважають, що цілі є конкретні кінцеві стани або бажаний результат, якого прагне досягти група, що працює разом [4: 89].

А. Г. Поршньов, З. П. Румянцева, Н. А. Соломатін доводять, що цілі – це конкретизація місії організації у формі, доступної для управління процесом їх реалізації [5: 61].

Як бачимо, у всіх наведених визначеннях ціль розуміється як образ бажаного стану установи або бажаний результат будь-яких дій. На наш погляд цього недостатньо, щоб образ бажаного став ціллю. Аналізуючи поняття цілі, В. С. Лазарев і М. М. Поташник звертають нашу увагу, що "ціль – не просто образ бажаного результату (в цьому вона співпадає з прекрасними мріями, прожектами і т.д.), а образ результату, по-перше, з фіксованим часом його отримання, по-друге, співвіднесення з можливостями його отримання до вимог терміну (реалістичний), по-третє, мотивуючий суб'єкт діяти в напрямі його досягнення (декларуючи мету, суб'єкт може прагнути отримати зовсім інший результат, а в цьому випадку ціль, що декларувалася – псевдоціль), по-четверте, операційно визначений, тобто заданий так, що завжди можливо порівняти фактично отриманий результат із бажаним" [6: 217-218].

У теорії менеджменту вважається, що для того, щоб цілі виконували своє призначення, вони повинні мати певні характеристики. М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі виокремлюють такі вимоги до цілей: конкретність і вимірність, що створює чітку базу для майбутніх рішень і оцінки ходу роботи; чітка орієнтованість у часі: слід точно визначати, коли має бути досягнутий прогнозований результат; досяжність для того, щоб сприяти підвищенню ефективності організації: встановлення мети, яка перевищує можливості організації, або через нестачу ресурсів чи зовнішніх факторів, може привести до негативних наслідків; взаємопідтримка: досягнення однієї мети не повинно заважати досягненню інших цілей [4: 266-268].

Більш широкий перелік вимог до цілей, але схожий з попередніми, виділяють О. С. Виханський і А. І. Наумов. На їх думку, цілі повинні бути:

- досяжними, але не дуже легкими або нереальними. Нереальна мета приводить до демотивації робітників і втрати ними орієнтирів.

- гнучкими, тобто могли б підлягати корегуванню у відповідності до змін, які можуть відбуватися в оточенні.
- вимірними, тобто підлягати кількісному виміру або оцінці за допомогою опису.
- конкретними, тобто ціль повинна чітко фіксувати, що необхідно отримати в результаті діяльності, в які терміни необхідно її досягти і хто повинен досягти ціль.
- поєднаними, оскільки єдність передбачає, що довгострокові цілі відповідають місії, а короткострокові – довгостроковим.
- прийнятними для основних суб'єктів впливу, визначених діяльністю організації, і, в першу чергу для тих, кому прийдеться їх досягати [7: 161-162].

О. І. Мармаза на основі досліджень В. С. Лазарева виокремлює такі властивості цілей відповідно до певних залежностей:

- ✓ "мета-потреба" означає актуальність цілі;
- ✓ "мета-можливість" означає реалістичність;
- ✓ "мета-результат" означає контрольованість цілей;
- ✓ "мета-час" означає визначеність у часі;
- ✓ "мета-місце" означає просторову визначеність [2: 66].

Аналіз різних класифікацій цілей педагогічних коледжів Східного регіону дозволив виявити чотири напрями, а саме: визначення цілей навчального закладу у вигляді соціальних, кількісних або якісних показників діяльності; визначення цілей у чотирьох вимірах – кількісному, економічному, якісному і з точки зору перспективи розвитку; визначення довгострокових і короткострокових цілей, основаних на місії; виділення ключових просторових рамок, за межі яких цілі не виходять.

Цілі педагогічного коледжу ми диференціювали за рівнями ієрархії: перший рівень – глобальна ціль, яка співпадає з місією; другий рівень – стратегічні цілі функціональної області діяльності – відкрити..., створити..., впровадити... і т.д.; третій рівень – оперативні цілі, які відносяться до конкретних проектів і при цьому сприяють реалізації цілей другого і першого рівнів; четвертий рівень – закріплення оперативних завдань за виконавцями у реалізації конкретних проектів.

Виходячи із вищезазначеного, реалізація місії Стахановського педагогічного коледжу передбачає досягнення наступних стратегічних цілей:

- забезпечення оптимальних умов для оволодіння студентами системою загальноосвітніх, фундаментальних та професійних знань на рівні вітчизняних та європейських стандартів для розвитку соціально зрілої творчої особистості з активною громадською позицією та духовно-культурною сутністю;
- впровадження в навчально-виховний процес інноваційних педагогічних технологій для створення розвивального простору, розширення мобільності, активізації рефлексивної самостійної роботи студентів та викладачів;
- збільшення контингенту студентів за рахунок відкриття нових спеціальностей, додаткових спеціалізацій та освітніх програм, що користуються попитом на ринку освітніх послуг;
- створення сприятливих умов для розвитку всіх категорій педагогічних працівників, підвищення їх наукової, методичної кваліфікації, морально-особистісного вдосконалення та самовираження;
- визначення та впровадження пріоритетних напрямків виховної роботи зі студентами у світі реалізації державної національної концепції виховання;
- укріплення науково-дослідної діяльності коледжу через спільну наукову роботу викладачів і студентів та інтеграцію с базовим навчальним закладом – Луганським національним університетом імені Тараса Шевченка;
- підсилення ролі студентського самоврядування, визначення перспектив його розвитку;
- налагодження наукового, навчально-методичного співробітництва з вищими навчальними закладами України та зарубіжжя; загальноосвітніми, дошкільними та іншими освітніми закладами Луганської області;
- забезпечення матеріально-технічними, педагогічними ресурсами, здатними утримувати та покращувати імідж педагогічного коледжу на освітньому просторі держави та області;
- створення оптимальної організаційної структури педагогічного коледжу і відповідного до неї механізму управління;
- виявлення і подолання слабких сторін у різних сферах діяльності педагогічного коледжу.

Таким чином, місія і основні цілі діяльності повинні відзначатися: конкретністю, вимірністю, співставленістю (єдністю), напруженістю, досяжністю, можливістю коректування.

Перераховані вище цілі відповідають основним напрямкам діяльності педагогічного коледжу, але вони не претендують на те, щоб їх вважали еталоном, бо повного переліку цілей взагалі не може існувати.

Проблема визначення місії та основних цілей як стратегічних орієнтирів управління розвитком навчальних закладів може бути предметом подальшого вивчення як науковцями, органами управління освітою різного рівня, так і конкретними навчальними установами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Виханский О. С. Стратегическое управление. – М.: Изд-во МГУ, 2002. – 296 с.
2. Управління навчальним закладом. У двох частинах. Ч. 1. Абетка менеджера / О. І. Мармаза, О. М. Касьянова, В. В. Григораш та ін. – Харків: Вид-во "Ранок", 2003. – 160 с.
3. Баранчев В. Стратегический анализ: технология, инструменты, организация // Проблемы теории и практики управления. – 1998. – № 5.
4. Мескон М. Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. – М.: Дело ДТД, 1994. – 702 с.
5. Управление организацией / Под ред. А. Г. Поршнева, З. П. Румянцевой, Н. А. Соломатина. – М., 1998. – 669 с.
6. Управление развитием школы. / Под ред. М. М. Поташника, В. С. Лазарева. – М.: Новая школа, 1995. – 464 с.
7. Виханский О. С., Наумов А. И. Менеджмент. Человек, стратегия, организация, процесс. – М.: Изд-во МГУ, 1995. – 416 с.

Матеріал надійшов до редакції 05.05. 2010 р.

Горобець Д. В. Определение миссии и основных целей управления развитием современного педагогического колледжа.

В статье очерчены миссия и основные задачи управления развитием современного педагогического колледжа. Выявлены основные базисы функционирования и развития высших учебных заведений, которые зависят от стратегических направлений, определяющих современное состояние образования в государстве и мире. Рассматриваются основные требования к формулировке миссии и задач управления развитием педагогического колледжа.

Horobets D. V. Defining of the Mission and the Main Aims of Managing the Development of a Modern Teachers College.

The article outlines the mission and main tasks of development of the modern Teachers College. The basic principles of operation and development of higher educational establishments, which depend on the strategic directions that define the current state of education in the country and the world are singled out. The main requirements for the formulation of mission and goals of development Teacher's College are being viewed.